

กล้วยราชน กาญจนวณิช

ที่เกาะภูเก็ตมีกล้วยขายทั่วไปหมดทุกแห่งหน มีทั้งกล้วยข้าว กล้วยเล็บมือนาง และกล้วยหอม ชาวภูเก็ตและผู้ไปเที่ยวภูเก็ตจึงโชคดีที่มีกล้วยรับประทานโดยไม่ขาด

เรื่องกล้วยควรจะเป็นเรื่องกล้วย ๆ ไม่น่าจะเป็นปัญหาอะไร แต่สำหรับคนที่ไม่ได้ปลูกกล้วยแล้ว ปัญหาเรื่องกล้วยเป็นปัญหาใหญ่ ที่กรุงเทพฯ เมืองหลวงอันยิ่งใหญ่ของประเทศไทย กล่าวกันว่ามีการทิ้งที่จัดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ที่นี่ หรืออยู่ในจังหวัดอื่น ๆ แต่ไปอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ รวมกันแล้วเชื่อว่าไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน ซึ่งคงรวมทั้งชาวต่างประเทศที่แอบเข้ามาหรือเข้ามาทำงานอย่างเปิดเผย เมื่อมีคนมากเช่นนั้น จึงเป็นปัญหาสำหรับคนที่ชอบกล้วยจะหากกล้วยดี ๆ รับประทานได้ยาก

กล้วยเป็นผลไม้ที่ดีเลิศ เพราะราคาพอสมควร ไม่มีเมล็ด มีโปแตสเซียมสูง ไม่หวานจนเป็นภัยต่อสุขภาพ และที่สำคัญคือปลูกเปลี่ยนได้ง่ายกว่าทุเรียนมากนัก กล้วยที่มีขายในกรุงเทพฯ ส่วนมากมักจะบอบช้ำจากการขนส่งจนไม่น่ารับประทานและเก็บเอาไว้ไม่ได้นาน ทั้ง ๆ ที่มีหลักฐานว่าประเทศไทยมีกล้วยปลูกกันอยู่ถึง 28 ชนิด แต่ที่กรุงเทพฯ มักจะมีกล้วยหอมขายอยู่ชนิดเดียว กล้วยอื่น ๆ เช่น กล้วยไข่ กล้วยน้ำว้า หรือกล้วยเล็บมือนางหาซื้อได้บ้างเป็นบางครั้งบางคราว

ย

ชาวอัฟริกันตะวันออกและชาวเกาะแคริบเบียนรับประทานกล้วยเป็นอาหารหลักคือ กล้วยกินแทนข้าวของคนไทย หรือแทนมันฝรั่งของคนอเมริกันหรือยุโรปบางแห่ง กล้วยที่ใช้เป็นอาหารหลักนี้ เอาไปต้มหรือทอดตั้งแต่กล้วยยังไม่สุกและยังมีสีเขียวอยู่ กล้วยประเภทนี้ถูกยกว่ากล้วยหอม เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า PLANTAIN หรือ COOKING BANANA MUSU PARADISIACA ส่วนกล้วยหอมที่ชาวยุโรปหรืออเมริกันชอบรับประทานนั้น มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า MUSA SAPIENTUM เนื่องจากยุโรปและอเมริกันนิยมรับประทานกล้วยกันมาก จึงมีการปลูกกล้วยในทางพาณิชย์ขนาดใหญ่บนเกาะแคนารีของสเปน ในอเมริกากลาง เช่น คอสตาริกา ฮอนดูรัส กัวเตมาลา ตลอดจนอเมริกาใต้ เช่น บราซิล โคลัมเบีย อิควาดอร์ ในอัฟริกาที่มี เช่น เอธิโอเปีย แคมเมอรูน กินี และไนจีเรีย ส่วนในเอเชียก็มีที่ เกาะใต้หวัน

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ซื้อกล้วยจากตลาดโลกเกือบครึ่งหนึ่ง บริษัทอเมริกันจึงได้ลงทุนทำไร่กล้วยขนาดใหญ่ในอเมริกากลางหลายแห่ง บริษัทยักษ์ใหญ่ที่สำคัญก็คือ โดล (DOLE) เจ้าของไร่สัปดาห์ใหญ่ในหมู่เกาะฮาไวอะ เดลมอนติ (DELMONTE) ผู้ผลิตผลไม้รายใหญ่ในรัฐแคลิฟอร์เนีย และชิควิตตา (CHIQUITTA) เดิมเรียกกันในนามยูไนเต็ด ฟรุทส์ (UNITED FRUITS CO.) บริษัทยูไนเต็ด ฟรุทส์ นี้มีอิทธิพลมาก เมื่อปี พ.ศ.2497 เคยได้รับการสนับสนุนและปกป้องจากรัฐบาลอเมริกัน มีใหญ่ประธานาธิบดีจาโคโบ อาร์เบนซ์ (JACOBO ARBENZ) ของกัวเตมาลาเข้ายึดครองเป็นของรัฐบาลหน่วยงานราชการลับ C.I.A. ของสหรัฐโคเคนล้มรัฐบาลกัวเตมาลาสำเร็จ และรัฐบาลใหม่ก็เลิกมโนนโยบายสังคมนิยม ไม่เข้ายึดครองไร่กล้วยของบริษัทยูไนเต็ด ฟรุทส์

เนื่องจากประเทศเล็ก ๆ ในอเมริกากลางและหมู่เกาะแคริบเบียนหลายประเทศอาศัยกล้วยเป็นสินค้าออกสำคัญ ประเทศเหล่านี้จึงมักจะถูกเรียกกันว่า สาธารณรัฐกล้วยหรือ BANANA REPUBLICS การเคลื่อนไหวในตลาดกล้วยโลก จึงมีผลกระทบต่องานของประเทศเหล่านี้อยู่มาก เพราะไร่กล้วยใหญ่ๆ ใช้คนงานจำนวนมาก และต้องอาศัยเรือที่ต่อพิเศษมีห้องเย็นไว้สำหรับบรรทุกกล้วยส่งไปขายในยุโรปและอเมริกา

บรรดาประเทศเล็ก ๆ ในทะเลแคริบเบียนนั้น บางประเทศก็เป็นเกาะที่เล็กกว่าภูเก็ตเสียอีก และก็ต้องอาศัยกล้วยเป็นสินค้าออกสำคัญ เช่น เมื่อปี พ.ศ.2538 ประเทศจาไมกา (JAMAICA) ส่งกล้วยออกคิดเป็นเงินถึง 48 ล้านดอลลาร์ ไฮติ (HAITI) 48 ล้านดอลลาร์ ดอมินีกา 16 ล้านดอลลาร์ เซนต์ลูเชีย (ST.LUCIA) 66 ล้านดอลลาร์ เซนต์วินเซนต์ (ST. VENCENT) 22 ล้านดอลลาร์ และเกรนาดา (GRENADA) 1 ล้านดอลลาร์ ประเทศเล็ก ๆ เหล่านี้เคยเป็นอาณานิคมของประเทศยุโรปมาก่อนทุกประเทศจึงติดต่อขายกล้วยให้ชาวยุโรปมาช้านานแล้ว และก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐอเมริกาตั้งที่ยังคงจำกันได้ว่า สหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2526 สมัยประธานาธิบดี เรแกน เคยส่งทหารเข้ายึดเกาะ เกรนาดา เพื่อป้องกันมิให้ตกไปอยู่ในอิทธิพลของฝ่ายสังคมนิยม

แต่มาในสมัยโลกาภิวัตน์ ที่โลกนิยมให้มีตลาดเสรี จนมีการตั้งองค์การตลาดโลกขึ้น สหรัฐอเมริกาก็เปลี่ยนนโยบาย เช่นในปี พ.ศ.2537 บริษัทชิควิตตา (CHIQUITTA) ได้ยื่นคำร้องต่อองค์การตลาดโลกว่า การที่ยุโรปให้สิทธิทางการค้าพิเศษแก่ประเทศเล็ก ๆ ในทะเลแคริบเบียนนั้นไม่เป็นธรรม และทำให้บริษัทต้องเสียตลาดกล้วยในช่วง 3 ปีที่แล้วมาคิดเป็นเงินกว่า 400 ดอลลาร์

หนังสือพิมพ์พากันลงข่าวว่า นายคาร์ล คินเนอร์ ประธานกรรมการบริษัทชิควิตตา ได้ให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองเดมอครัท ของประธานาธิบดี คลินตัน เป็นเงินกว่าหนึ่งล้านเหรียญในช่วงปี พ.ศ. 2536-2539 จึงได้เกิดการฟ้องร้องกันเช่นนี้ แต่ผู้แทนการค้าของสหรัฐยืนยันว่า การฟ้องร้องนั้นเป็นไปตามหลักการของการค้าเสรีและเพื่อปกป้องสิทธิอันชอบธรรมของบริษัทอเมริกัน บรรดาเหล่าผู้นำสาธารณรัฐกล้วยในทะเลแคริบเบียนจึงเผชิญกับปัญหากล้วย ที่แก้ไขอย่างกล้วย ๆ ไม่ได้ เพราะชาวไร่กล้วยที่จะต้องเลิกปลูกกล้วย ก็เห็นมาสนใจในการปลูกพืชยาเสพติดแทน และกรรมกรก็หาทางเล็ดลอดเข้าไปทำงานทำในสหรัฐอเมริกา

ในภูเก็ต เรายังคงไม่มีปัญหาในเรื่องกล้วย เพราะเป็นพืชที่ปลูกง่าย ถึงแม้จะเป็นไม้ล้มลุก แต่ปลูกจากหน่อได้ไม่ยาก นอกจากกล้วยที่รับประทานแล้ว ยังมีกล้วยที่ปลูกเป็นไม้ประดับ เช่น กล้วยลังกา (REVENALA MADAGASCARIENSIS-TRAVELLER) S TREE) ซึ่งเดิมนิยมปลูกตามวัด

ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเดินทางติดต่อกับลังกาอยู่หลายครั้งได้นำเข้ามาตามชื่อภาษาต่างประเทศก็จะเห็นว่ากล้วยลังกามีถิ่นฐานบ้านเดิมอยู่ที่เกาะมาดากัสการ์ กล้วยไทยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ก็คือประเภท MUSA GLAVCA ซึ่งปลูกกันมากตามวัดในภาคเหนือ กล้วยศาสนา (MUSA NEPALENSIS) ก็เคยมีผู้ปลูกที่เมืองฝาง ตามชื่อก็คงเป็นกล้วยที่มีบ้านเดิมอยู่ที่ประเทศเนปาล แต่มีพระนำมาปลูกไว้ที่ ถ้าทับเตา กล้วยที่นิยมปลูกตามวัดนั้นเป็นต้นกล้วยที่ไม่มีผลทางเศรษฐกิจ และใช้รับประทานไม่ได้

ย